

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Staden som klassrum

-Digitala möjligheter för mer historieundervisning utomhus

Anders Petersson

Inriktning; LAU395

Handledare: Mathias Klang

Examinator: Urban Nuldén

Rapportnummer: HT11-7810-04

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Staden som klassrum

Författare: Anders Petersson

Termin och år: Höstterminen 2011

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Mathias Klang

Examinator: Urban Nuldén

Rapportnummer: HT11-7810-04

Nyckelord: IKT, digitalism, läromedel, utomhuspedagogik, historiska platser, historiemedvetande

Syftet med uppsatsen är att undersöka och peka på hur historieundervisning lättare kan bedrivas utomhus i stadsmiljö på historiska platser med digitala hjälpmedel, samt att peka på fördelar och nackdelar med utomhuspedagogik. Huvudfrågorna som styr uppsatsen är; Vilka digitala möjligheter finns för att bedriva mer historieundervisning utomhus? Vilka fördelar och nackdelar finns det med att lämna klassrummet ur ett utomhus- och historiepedagogiskt perspektiv? Undersökningen har genomförts med kvalitativa intervjuer med pedagoger från flera olika områden; muséer med stadsvandringar, läromedelsförlag och Göteborgs Stad.

Resultatet blev att det nu 2011 finns en mängd digitala möjligheter att bedriva mer historieundervisning utomhus. Tekniken tar hela tiden fortlöpande steg framåt. Elever har oftast redan tillgång till tekniken och de använder sig av den frekvent. Vi kommer få se alltmer av möjligheter som det digitala erbjuder, speciellt från läromedelsförlagen. Det finns många goda skäl till att ta undervisning ut från klassrummet med stöd i läroplanen, ämnesplaner för historia, bland utomhuspedagoger och i sociokulturella tankegångar. De intervjuade pedagogerna gav många anledningar till att flytta ut ur klassrummen. Det handlar om att vara på plats och att lära av verkligheten och se spåren av det förflutna. Det är en stor pedagogisk vinst. Nackdelarna med att vistas utomhus handlar om väderberoende, koncentration och rädsla för att eleverna ska tappa fokus. Uppsatsen handlar om Göteborg men är i min mening generaliserbar på fler större städer. Det går att uttala sig allomfattande om fördelarna med att undervisa på det här viset. Dessutom behöver det inte bara gälla historia även om det visade sig extra fördelaktigt. Ämnen som samhällskunskap vore också lämpligt att bedriva mer på plats. För min egen del så har jag fått upp ögonen för det här sättet att undervisa och det är min förhoppning att den som läst uppsatsen också blir inspirerad att bedriva mer undervisning utomhus, gärna med digitala hjälpmedel.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Syfte och frågeställningar	5
3. Bakgrund	6
3.1 IKT	6
3.2 En utblick: Nu finns tekniken	7
3.3 IKT och trådlöshet	8
4. Tidigare forskning och teoretisk ram	10
4.1 Forskning kring läromedel och IKT	10
4.2 Forskning kring varför man ska använda digitala resurser	11
4.3 Forskning kring utomhuspedagogik och den historiska platsen	12
4.4 Teoretisk ram	14
5. Material och metod	19
5.1 Urval och tillvägagångssätt	19
5.2 Objektivitet och validitet	21
6. Resultat och diskussion	22
6.1 De digitala möjligheterna som nu finns	22
6.2 Utomhuspedagogik, den historiska platsen och skäl till att lämna klassrummet	28
7. Slutsatser	34
8. Referenslista	35

1. Inledning

I dagens skola genomförs undervisningen vanligen i fyrkantiga stängda rum där inte mycket lämnas till fantasin. Vad som dessutom fortfarande styr undervisningen är läroböcker som redan är föråldrade när de trycks. Böckerna som används har en relativt lång livstid och kan i många ämnen bli väldigt inaktuella och rentav felaktiga. Läromedel är en av de komponenter som kan bli begränsade för undervisningen.¹ Som blivande medie- och historielärare anser jag att det är dags att ta undervisningen ut i verkligheten. Under hela min studietid och under min praktik i lärarutbildningen har jag inte sett mycket av det här. Den här uppsatsen kommer att behandla möjligheterna som nu finns att bedriva undervisning i staden och diskutera fördelar och nackdelar med att bedriva utomhuspedagogik, samt diskutera den tekniska digitala möjligheter. Det är historieämnet som uppsatsen fokuserar på.

Ser man till den nya läroplanen LGR11 och även ämnesplanerna för bland annat historia, som nyligen trätt i kraft, finns det mycket gehör för att flytta undervisningen utomhus. I kurs och ämnesplanerna för historia står;

”Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin historiska bildning och förmåga att använda historia som en referensram för att förstå frågor som har betydelse för nuet och framtiden, samt för att analysera historiska förändringsprocesser ur olika perspektiv.”²

Ingen annanstans ges en bättre referensram än i staden och i verkligheten. Därför menar jag att historieämnet görs med fördel i en stadsmiljö där platser har anknytning till händelser och personer från förr i tiden. På så sätt får eleven ett sammanhang. Magnus Hermansson-Adler menar att gällande lokalthistoriska perspektiv så ges eleverna; Inlevelse i gången tid med utveckling av historisk empati som grund för vidare moraliska förhållningssätt, utvecklandet av kulturell och historisk identitet.³ Även om allt i världshistorien inte inträffade i Sverige, så har historiska platser kopplingar till världshistorien i vår alltmer sammankopplade och globaliserade värld.

Uppsatsen kommer även att ta upp forskning om de pedagogiska vinsterna med att vistas i andra sammanhang där elever tar till sig och lär sig med fler sinnen än att bara läsa sig till kunskap. För att inte tala om hälsoaspekten med att komma ut och röra på sig.

¹ Lundgren, Svingby, Wallin; *Läroplaner och läromedel*, AVEBE-industrierna, Stockholm 1982, s. 99

² Skolverket.se/amnesplaner/historia 2011-11-11

³ Hermansson Adler, Magnus; *Historieundervisningens byggstenar*, Liber, Stockholm 2009, s. 236

Utomhuspedagogik kan bedrivas på skolgårdar, i parker och trädgårdar, i stadsmiljöer, industrilandskap och kulturhistoriska miljöer menar Lars Owe Dahlgren och Anders Szczepanski.⁴

Vidare menar jag att det är dags att komma ikapp teknikens rasande utveckling. Det finns nu mer än någonsin tidigare möjligheter att med t.ex. smarta telefoner, surfplattor och appar få tillgång till en mängd information och kunskap om det eleverna ska lära sig. Allt fler använder Internet dagligen. Nio av tio användare har en egen dator. Det har också skett ett genombrott för mobilt Internet.⁵ Även läroboksförlagen erbjuder nu digitala komplement och digitala versioner av sitt material. Roger Säljö, professor i pedagogik, menar att; Det är rimligt att påstå att i historiens ljus innebär IKT (informationstekniken) (och alla de element den består av: digitaliseringen, datorutvecklingen, mikroelektroniken, nya kommunikationsformer och nya medier med andra egenskaper) en tämligen dramatisk förändring av våra sätt att leva, arbeta, konsumera och ta del av vad som händer i världen.⁶ Säljö får medhåll från Henry Egidius som menar att; IKT skapar förutsättningar för en ny typ av lärandemiljö som ersätter föreläsningssalarna och det ensamma innötande av kurslitteratur i hemmet eller vid en läsplats på ett bibliotek.⁷ Vidare är det intressant att titta på hur pedagoger som genomför stadsvandringar arbetar och om de använder digitala möjligheter.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är således att undersöka och peka på hur historieundervisning lättare kan bedrivas utomhus i stadsmiljöns historiska platser med digitala hjälpmedel.

Vilka digitala möjligheter finns för att bedriva mer historieundervisning utomhus?

Vilka fördelar och nackdelar finns det med att lämna klassrummet ur ett utomhus- och historiepedagogiskt perspektiv?

⁴ Dahlgren, Lars Owe, Szczepanski, Anders; *Utomhuspedagogik- Boklig bildning och sinnlig erfarenhet*, Linköpings universitet, Linköping 1997, s. 26

⁵ Finndahl, Olle, *Svenskarna och Internet 2011*, Danagårds LiTHO, Ödeshög, 2011. S. 70

⁶ Säljö, Roger, Linderöth, Jonas; *Utm@ningar och e-frestelser, it och skolans lärkultur*, Prisma, Stockholm 2002, s18

⁷ Egidius, Henry: *Pedagogik för 2000-talet*, Natur och Kultur, Stockholm 2002, s. 177

3. Bakgrund

3.1 IKT

Skolan har alltid varit föremål för diskussion och det har genom åren gjorts stora satsningar på att förbättra den. På 90-talet introducerades IKT som drastiskt skulle förändra sättet att arbeta. För att lyckas med ambitionen att föra in informationstekniken i skolan uppfattades lärarna som en nyckelgrupp. En viktig uppgift blev därför att rusta och entusiasmera lärare för att använda den nya tekniken. För att få igång en lansering av datorteknik i skolan, och tekniken dessutom skulle användas i undervisningen, så var lärarna en viktig grupp att satsa på.⁸ Inom det rent teknologiska perspektivet vill man finna så bra och optimala metoder som möjligt för att göra undervisningen riktigt effektiv.⁹ En del lärare uppfattar IKT som hot mot deras sätt att undervisa, vilket bidragit till att införande gått sakta. Roger Säljö menar att;

”Konsekvenserna av den nya informations och kommunikationstekniken för människors lärande är just nu föremål för en omfattande diskussion och mytbildning. Den framställs av vissa som ett löfte om en strålande pedagogisk framtid, medan andra beskriver den som ett hot mot genuint mänskliga former av lärande.”¹⁰

Det råder alltså en viss tveksamhet inför teknikens möjligheter i lärarkåren. Skolan står nu inför en stor förändring med ny skollag och nya läroplaner. Tanken är förstås att skolan ska bli bättre. En av utmaningarna består i att ligga i takt med utvecklingen. Det är ingen överdrift att säga att vi lever in en tid av snabb förändring. Det gäller både för studiemiljön och för sätten att utbilda. Allt förändras snabbt och signifikativt. Snabba förändringar leder till ett fortlöpande behov att vidareutbilda och ett livslångt lärande menar författarna till *Delivering Digitally: Managing the Transition to the Knowledge Media*.¹¹ IKT som fenomen är otroligt stort och omfattar idag det mesta inom digital teknik. När vi pratar om IT så pratar vi om en teknologi som redan är föråldrad eftersom så mycket händer hela tiden. Idag innehåller till exempel en mobiltelefon eller en iPhone det mesta av datorernas informations- och kommunikationsmöjligheter.¹² Det är en utveckling som gått fort.

⁸ Folke-Fichtelius, Maria; *Lärande och IT*, Carlssons, Stockholm 2009, s. 33

⁹ Jedeskog, Gunilla; *Ny i kl@ssen*, Ekelunds förlag AB, Värnamo 2000. S. 357

¹⁰ Säljö, Roger; *Lärande i praktiken*, Prisma, Smedjebacken 2003, s. 247

¹¹ Inglis, Alistair, Ling, Peter, Joosten, Vera; *Delivering Digitally: Managing the Transition to the Knowledge Media*, Kogan Page, Great Britain 1999, s. 195

¹² Folke-Fichtelius, Maria; *Lärande och IT*, Carlssons, Stockholm 2009, s. 42

Peter Dahlgren menar att; Världen befinner sig i en medierevolution. I dagens Internetutveckling blir det allt viktigare att se hur framsteg inom den digitala tekniken ingår i Internets interaktiva möjligheter, till exempel kopplingen till mobiltelefon. Gränsen mellan Internet och andra nya digitala kommunikationstekniker håller på att suddas ut.¹³ Sverige ligger tillsammans med Island, Norge, Danmark och Luxemburg i topp i Europa vad gäller internetaccess via mobilen, men också internetaccess allmänt.¹⁴ Ett problem har varit att få in IKT som ett naturligt inslag i undervisningen menar Maria Folke-Fichtelius. Hon förespråkar att man inte ska undervisa *om* IKT, utan förstås *med hjälp av* den.¹⁵ Det finns alltså fler möjligheter än någonsin tidigare att ta undervisningen från klassrummet.

Anna Karlsson från Stockholm utnämndes 2010 till Europas mest innovativa lärare. Ett av hennes viktigaste redskap i undervisningen är datorn. Hon menar att; Det ger en sådan flexibilitet och rörlighet i hur man undervisar, man kan göra en massa olika moment utan att bära med sig en hel korg.¹⁶

3.2 En utblick: Nu finns tekniken

Det finns alltid en skillnad mellan den teknologiska utvecklingen och hur man använder den. Utmaningen är att arbeta på ett IT-pedagogiskt sätt och ständigt hålla sig uppdaterad och se till att kurserna i teori och praktik att samspelar.¹⁷ När lärare med vana av datorstödd undervisning får frågan om varför de egentligen använder datorer handlar deras svar oftast om att eleverna får variation, blir mer motiverade och det ger också en ökad individualisering.¹⁸ Tittar man på vad som erbjuds på marknaden så ligger teknikföretaget Apple i framkant. De arbetar aktivt med att sälja in sig just till skolor. På deras hemsida kan man läsa;

*”Med iPad finns klassrummet alltid nära till hands. Nu finns det tusentals appar att hämta från App Store. Studenterna kan hålla reda på inlämningsuppgifter, skriva anteckningar och plugga till prov och tentor. Lärare kan ge lektioner, följa studenternas utveckling och organisera bättre. Det är ändå bara början.”*¹⁹

Vidare finns det andra resurser att använda sig av. Det går att vända sig till Multimediabyrån till exempel. Skolverket har fått i uppdrag av regeringen att utveckla medie- och IT-

¹³ Dahlgren, Peter; *Internet, medier och kommunikation*, Studentlitteratur, Lund 2006, s. 13

¹⁴ Köster, Therese, Stridbeck, Ulrika, De Vries, Tove; *Medieutveckling 2011*, Elanders, Mölnlycke 2011, s. 33

¹⁵ Folke-Fichtelius, Maria; *Lärande och IT*, Carlssons, Stockholm 2009, s. 23

¹⁶ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1650&artikel=4139103> Publicerat: 2010-10-29 kl 04:00

¹⁷ Herskin, Bjarne; *IT-undervisning*, Studentlitteratur, Lund 2001. S. 39

¹⁸ Jedeskog, Gunilla; *Datorn som pedagogiskt hjälpmedel*, Studentlitteratur, Lund 1997, s. 14

¹⁹ <http://www.apple.com/se/education/ipad/> 2011-11-11

användningen i skolan. En del av uppdraget handlar om upprättandet av Multimediabyrån. Som ska finnas till för att ge pedagoger inspirationsmaterial för att arbeta mer mediepedagogiskt i skolan. En annan del handlar om att elever ska bli bättre på att använda fler digitala verktyg i sitt studerande, skapande och berättande.²⁰

De traditionella läroboksförlagen arbetar också med att hänga med i den nya tekniken. Ser man till exempel till förlaget Gleerups så menar de att i den nya gymnasieskolan ökar flexibilitet och individanpassad undervisning i betydelse. Därför har de fokuserat på att utveckla digitala hjälpmedel som fungerar som komplement till läroboken. I och med LGR11 erbjuds digitala produkter kopplade till nästan alla olika ämnesområden. Det finns dessutom Lärarwebbar med nya undervisningsverktyg och elevwebbar som ska ge inspiration till eleverna så att de kan få en stimulerande inläring själva.²¹

I ämnesplanen för historia menas det att ämnet särskilt lämpar sig för var och en att med olika slags presentationsteknik levandegöra och fördjupa förståelsen för människor och samhällen i vår tid och i gångna tider.²² Det ligger också överordnat att förbereda eleverna för vuxenlivet och därmed bidrar man också med att motverka det som på engelska kallas för *the digital divide* –den digitala klyftan –som också självklart hör till skolans uppgifter.²³ Att använda teknik och media i undervisningen och att undervisa med och kring tekniken är en betydelsefull del i kritiskt tänkande, vilket också är en viktig komponent att arbeta med i skolan.²⁴

3.3 IKT och trådlöshet

Mobilt internet är stadigt växande i Sverige.²⁵ De flesta mobiler har idag 3G. Det gäller speciellt i städer. Samtliga mobiloperatörer erbjuder 3G och har väl utbyggda nät. Det gör det möjligt att var som helst koppla upp sig mot internet. Förbättrad teknik och överkomliga priser och avgifter har under det senaste året genererat ett stort uppsving för det mobila Internet.²⁶ De som är mest aktiva i att använda mobilen för att gå online är de unga. De unga besöker i betydligt högre utsträckning sociala nätverk, de publicerar bilder och de ser också på TV/videoklipp och lyssnar på musik. Här är de unga mycket mer aktiva i att använda mobilen

²⁰ <http://www.multimedia.skolverket.se/Information/> 2011-11-01

²¹ <http://laromedelswebbar.se/> (Gleerups) 2011-11-11

²² Skolverket.se/amnesplaner/historia 2011-11-11

²³ Karlsohn, Thomas; *TEKNIK RETORIK KRITIK*, Carlssons, Stockholm 2009, s. 357

²⁴ Von Feilitzen, Cecilia, Carlsson, Ulla; *Children and Media*, Nordicom, Göteborg 1999. s. 24

²⁵ Finndahl, Olle, *Svenskarna och Internet 2011*, Danagårds LiTHO, Ödeshög, 2011. s. 28

²⁶ Ibid. s. 28

än de äldre. Man använder också i att använda mobilen för att handla och för att publicera information om var man befinner sig, så kallat geotagging. Det har blivit betydligt vanligare de senaste åren. Idag finns det tjänster som; Facebook places, Gowalla eller Foursquare.²⁷ Tekniken utgör inget hinder, den finns och är billig och tillgänglig. Tekniken utgör möjligheter.

²⁷ Finndahl, Olle, *Svenskarna och Internet 2011*, Danagårds LiTHO, Ödeshög, 2011. S. 31

4. Tidigare forskning och teoretisk ram

Det finns redan forskning kring läromedel och IKT och för utomhuspedagogik och historiebruksforskning. Min ambition är att gemensamt knyta ihop dessa.

4.1 Forskning kring läromedel och IKT

Det har tidigare forskats en hel del kring läromedel. Det har sagts att läroboken är en av de ramfaktorer som styr undervisningen mest.²⁸ Vissa menar att läroboken har spelat ut sin roll. En viktig del i kritiken av läromedlens roll i undervisningen har varit innehållets relevans i förhållande till elevernas egna erfarenheter, vilkas inte utnyttjas fullt ut genom bara läsning.²⁹ Samtidigt vet vi att läromedelsförlagen satsar på att ligga i framkant även tekniskt genom att erbjuda sina tjänster digitalt. På samma gång menar till exempel Roger Säljö att det finns en problematik här, Säljö menar att det råder en stark övertro på teknikens betydelse för lärande och det beror på att man blandar ihop information med kunskap.³⁰ Säljö fortsätter;

”IKT är en utmaning mot traditionell undervisning och organisation av lärande. IKT utmanar till och med våra invanda kunskapshierarkier i skolan och på andra platser. Läraren är inte nödvändigtvis den som vet mest om detta tema.”³¹

Den problematik Säljö tar upp får medhåll från Göran Larsson, som är verksam som forskare inom projektet LearnIT. Han menar att ur ett teknokratiskt perspektiv så har ny teknik ofta framställt som lite ”bättre” eller mer effektivt sätt att lära än från lärare till elev. Det är nödvändigtvis inte sant menar författaren.³² Larsson hänvisar också till Ingrid Carlgren och Ference Marton som menar att inte sällan framförs åsikten att datorer kanske kommer överta lärarens uppgifter i skolan. Carlgren och Marton tror inte att datorer kommer ersätta lärarna – vare sig helt eller delvis.³³ Däremot är de båda övertygade om att IKT kommer vidga vyerna och förändra sättet att arbeta i skolan. Enligt Mia Karlsson, som tidigare forskat i ämnet så har heller inte IKT införlivats tillräckligt i lärarutbildningen.³⁴ Det leder till att även de nya lärarna är oförberedda.

²⁸ Hermansson Adler, Magnus; *Historieundervisningens byggstenar*, Liber, Stockholm 2009. s. 53

²⁹ Lundgren, Svingby, Wallin; *Läroplaner och läromedel*, AVEBE-industrierna, Stockholm 1982. s. 176

³⁰ Säljö, Roger; *Lärande i praktiken*, Prisma, Smedjebacken 2003, s. 248

³¹ Säljö, Roger, Linderöth, Jonas; *Utm@ningar och e-frestelser, it och skolans lärkultur*, Prisma, Stockholm 2002. s. 21

³² Larsson, Göran; *Från klassrum till Cyberspace*, Studentlitteratur, Lund 2008. S. 12

³³ Carlgren, Ingrid, Marton, Ference; *Lärare av imorgon*, Lärarförbundet, Stockholm 2005. s. 17

³⁴ Karlsson, Maria; *IKT i lärarutbildningen- Ett sociokulturellt perspektiv på grundskollärostudenters uppfattningar om sitt IKT-lärande under utbildningstiden*, Tryckeri AB Småland, Jönköping, 2001, s. 58

Även om den forskning som finns inom området IKT inte ger ett entydigt svar om starka positiva effekter vid datorstödd undervisning *kan* IKT öka variationen i undervisningen och i den pedagogiska verksamheten. Den kan bidra med att göra viss information mer lättillgänglig och därtill bli mer aktuell än till exempel böcker med lång livslängd. IKT kan också underlätta elevers kommunikation och skrivande.³⁵

Vad det handlar om för skolans del är att anta utmaningen med IKT och se till dess möjligheter till utveckling. Säljö menar att det ligger alltså inte bara i att utveckla pedagogiken eller att finna viktiga områden där IKT kan användas, utan att samtidigt leverera ett nytt kunskapsbegrepp till eleverna. Totalt handlar det om att utnyttja informationsteknikens goda informativa krafter så att eleverna i skolan får fler kunskaper och att de får vara med i de digitala rummen.³⁶ Samtidigt tar Säljö upp att det är i skola och utbildning som samhället erbjuder en socialt organiserad utvecklingszon. Det är i skolan som människor med skiftande utgångspunkter och olika bakgrund möts och ska få kunskapen som utvecklats.³⁷

4.2 Forskning kring varför man ska använda digitala resurser

Myndigheten för skolutveckling pekar på några argument varför man ska använda digitala resurser i undervisningen;

***Effektivitet:** – man lär sig ett visst ämnesinnehåll bättre eller snabbare*

***Motivation:** - IT känns nytt och spännande och är ofta ett arbetsverktyg som eleverna känner igen från hemmiljön och som motiverar dem.*

***Skolans uppgift:** - en av skolans uppgifter är att ge eleverna digital kompetens.³⁸*

Ulla Carlsson på NORDICOM; Nordiskt informationscentrum för medie- och kommunikationsforskning, menar att det nya medielandskapet som tagit form har förändrat både strukturer av styrande och sociala funktioner av media och kommunikation. I mitten av den utvecklingen finns de unga. Dagens unga delar idéer, tankar och värderingar via media,

³⁵ Alexandersson, Mikael, Linderöth, Jonas, Lindö, Rigmor; *Bland barn och datorer*, Studentlitteratur, Lund 2005. s. 14

³⁶ Säljö, Roger, Linderöth, Jonas; *Utm@ningar och e-frestelser, it och skolans lärkultur*, Prisma, Stockholm 2002. s. 319

³⁷ Säljö, Roger; *Lärande i praktiken*, Prisma, Smedjebacken 2003, s. 249

³⁸ Myndigheten för skolutveckling; *Digitala Lärresurser- Möjligheter och utmaningar för skolan*, Elanders Tofters AB, Östervåla 2007. s. 23

musik på en massa olika digitala platser.³⁹ Poängen med att använda datorer generellt och i skolan är att det ska bli lättare att få arbetet gjort.⁴⁰ Dessutom använder unga redan de digitala verktygen. Siffror från Nordicoms mediebarometer 2009 visar att 73% av 9-14-åringar kopplar upp sig på sociala nätverk någon gång per dag. Siffran är uppe i 84% av 15-24-åringar.⁴¹

Redan nu finns möjligheten till ett mobilt flexibelt lärande, det vill säga att man kan vara uppkopplad nästan hela tiden och överallt, den möjligheten bryter också ner gränser. Huvudargumentet ligger i det nödvändiga för elever att få digitala förståelser som ett nytt viktigt område i digitala liv för unga i vår komplicerade mediakultur.⁴² Myndigheten för skolutveckling skriver att lärare kan med sina elever flytta in staden, museet eller skogen. Kort sagt att ta klassrummet ut i verkligheten. Eleverna kan också med digital teknik göra sina läxor när som helst och lyssna på lärarens förklaringar och undervisning när och var som helst.⁴³ Kanske med bara en mobil till hjälp. Henry Jenkins menar att;

”En mobil idag är en elektronisk motsvarighet till en schweizisk armékniv, dvs. ett multifunktionellt verktyg där vissa applikationer används ofta, medan andra ligger stadigt invikta i det läge de befann sig i när kniven lämnade tillverkaren.”⁴⁴

Med de ”smarta” mobiltelefonerna går det att komma åt och ladda ner en lång rad program och så kallade appar, direkt till mobilen. 64% av de som använder mobilt internet laddade 2011 hem appar till sin telefon.⁴⁵ Användningen av smarta mobiler och dess olika funktioner spås öka alltmer i framtiden. Speciellt teknologin och de verktyg som nu gör det möjligt att utforska Internet, olika internetportaler, olika databaser, eller arkiv, samt förstås också underhållningsfunktioner och TV-sändningar.⁴⁶

4.3 Forskning kring utomhuspedagogik och den historiska platsen

Ser man till vad som forskats kring utomhuspedagogik och dess fördelar med att bedriva undervisning på andra platser än i klassrummet, utmärker sig särskilt, som tidigare nämndes; Dahlgren och Szczepanski. De är båda flitiga författare i ämnet och menar;

³⁹ Carlsson, Ulla; *Children and youth in the digital media culture*, Nordicom, Göteborg 2010. S. 9

⁴⁰ Allwood, Carl Martin; *Människa-Datorinteraktion*, Studentlitteratur, Lund 2002. S. 10

⁴¹ NORDICOMs mediebarometer 2009 I Carlsson, Ulla; *Children and youth in the digital media culture*, Nordicom, Göteborg 2010. S. 14

⁴² Erstad, Ola I Carlsson, Ulla; *Children and youth in the digital media culture*, Nordicom, Göteborg 2010. S. 48

⁴³ Myndigheten för skolutveckling; *Digitala Lärresurser- Möjligheter och utmaningar för skolan*, Elanders Tofters AB, Östervåla 2007. s. 57

⁴⁴ Holmberg, Sören, Weibull, Lennart; *Det nya Sverige*, Grafikerna Livréna, Kungälv 2007. S 405

⁴⁵ Finndahl, Olle, *Svenskarna och Internet 2011*, Danagårds LiTHO, Ödeshög, 2011. S. 31

⁴⁶ Holmberg, Sören, Weibull, Lennart; *Det nya Sverige*, Grafikerna Livréna, Kungälv 2007. S 413

”Då ca 85% av vår kommunikation inte är verbal, utan sker via lukt, smak, känsel och kroppsspråk är det viktigt att återknyta våra sinnen till andra kommunikativa miljöer, andra sätt lära, där landskapet blir klassrum och läromedel.”⁴⁷

Landskapet är i det här fallet staden där vi överallt kan se spår av historien. Vidare menar Dahlgren och Szczepanski att lärandet i dagens skola behöver bli mer platsrelaterat, verklighetsanknutet, ämnesöverskridande och upplevelsebaserat.⁴⁸ Hermansson-Adler framhåller också den historiska platsens betydelse och betydelsen av historia generellt. Därför fokuserar den här uppsatsen på just den historiska platsen. Det är genom historieundervisning som eleverna får verktygen att förstå sig själva. Hermansson-Adler anknyter till den franske postmodernisten Jean Francois Lyotard som menar; att den postmoderna människan kan inte förstå sig själv om hon inte hämtar förklaringar ur historien.⁴⁹ Det finns samhällsliga förväntningar på att historien ska ge lösning på problem som hör till samtid och framtid.⁵⁰ Skolverket är inne på samma linje;

”Undervisningen i ämnet historia ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar sitt historiemedvetande genom kunskaper om det förflutna, förmåga att använda historisk metod och förståelse av hur historia används. Eleverna ska därigenom ges möjlighet att utveckla sin förståelse av hur olika tolkningar och perspektiv på det förflutna präglar synen på nutiden och uppfattningar om framtiden.”⁵¹

Bedrivs undervisningen på historiska platser eller genom stadsvandringar ringas utomhuspedagogikens kärna in. Kroppen sätter tanken i rörelse. Den kroppsliga aktiviteten främjar hälsan och hälsa och lärande hör ihop.⁵² Utomhuspedagogik handlar i mångt och mycket om hälsa. Dahlgren och Szczepanski menar att i det utomhuspedagogiska klassrummet värderas, aktiveras och används en rad andra färdigheter än de rent verbala och förmågan att bara sitta stilla vid sin bänk och ta emot det sagda eller för den delen det skrivna ordet. Det är visat att utomhusvistelse och att röra på sig genom fysisk aktivitet har positiva

⁴⁷ Dahlgren, Lars Owe, Sjölander, Sverre, Strid, Jan Paul, Szczepanski, Anders; *Utomhuspedagogik som kunskapskälla*, Studentlitteratur, Polen 2008. S. 11

⁴⁸ Ibid. s. 28

⁴⁹ Hermansson Adler, Magnus; *Historieundervisningens byggstenar*, Liber, Stockholm 2009, s. 232

⁵⁰ Karlsson, Klas-Göran, Zander, Ulf; *Historien är nu- En introduktion till historiedidaktiken*, Studentlitteratur, Lund 2010, s. 30

⁵¹ Skolverket.se/amnesplaner/historia 2011-11-11

⁵² Dahlgren, Lars Owe, Sjölander, Sverre, Strid, Jan Paul, Szczepanski, Anders; *Utomhuspedagogik som kunskapskälla*, Studentlitteratur, Polen 2008. s. 13

effekter på hälsan och skolprestationer.⁵³ Det går att bedriva utomhuspedagogik i varje geografiskt sammanhang menar Dahlgren och Szczepanski;

*”Det utförs av pedagoger med varierande utbildningsbakgrund; förskolelärare, grundskolelärare, gymnasielärare, biologer, kulturvetare, turistguider, m.fl. Det finns därför ingen kärngrupp av professionella utomhuspedagoger.”*⁵⁴

Sedan behöver självklart eleverna inte vara utomhus hela tiden. Forskare vid Linnéuniversitetet Kalmar/Växjö har tillsammans med lärare utvecklat utomhusövningar som även innehåller teknik, som till exempel mobiltelefoner. Det handlar om att eleverna kan ta med data in i klassrummet i form av ljud och bild. På så sätt blir presentationerna mer detaljrika och autentiska.⁵⁵

I Malmö hölls nyligen en nordisk konferens med temat; "Ute är inne". 900 pedagoger och skolledare samlades för att lära sig hur lärandet i skolan kan flyttas ut från klassrummet till natur- och stadsmiljöer. Man ville visa att utomhuspedagogik även går att bedriva i en stad, i den urbana miljön och alltså inte endast ute i naturen långt utanför stadens gränser. Det menade Åsa Hellström som var projektledare vid konferensen.⁵⁶

4.4 Teoretisk ram

Teoridelen innehåller flera olika perspektiv såsom sociokulturellt perspektiv, variationsteori och fenomenografi, historiemedvetande och utomhuspedagogik

De allra flesta kan vara överens om att miljön för eleverna är väldigt viktig för deras lärande. Det handlar bland annat om studiero och att hitta ett lustfullt sätt att lära sig. Eleverna måste kunna ges möjligheter att vilja lära sig. Allt lärande är situerat, det äger rum i ett visst socialt och samhälleligt sammanhang.⁵⁷ Silwa Claesson, vid Göteborgs Universitet tar upp Vygotskijs som betonar den *sociala miljön* för inläring; Människan integreras i det sammanhang eller den kontext hon växer upp i. Det är genom att delta i ett sammanhang. Att

⁵³ Ibid. s. 114

⁵⁴ Dahlgren, Lars Owe, Szczepanski, Anders; *Utomhuspedagogik- Boklig bildning och sinnlig erfarenhet*, Linköpings universitet, Linköping 1997. s. 25

⁵⁵ Sjöström, Mia; *Mobilen bra verktyg utomhus*, Svenska Dagbladet, 2011-11-24, s. 52

⁵⁶ Sydsvenskan; *Lärare lär sig om pedagogik ute*, Sydsvenskan, 2011-09-29, s. 11

⁵⁷ Illeris, Knud; *Lärande*, Studentlitteratur, Roskilde 2010, s. 150

vara i en kontext, som lärande äger rum.⁵⁸ I den kontexten är historiemedvetandet också viktigt. Historiemedvetande och identitet hänger ihop om vi ska förstå oss själva.⁵⁹

Är det då rimligt att tro att eleverna lär sig allra bäst genom att alltid befinna sig i ett klassrum eller kan man anta att det vore fördelaktigt att faktiskt inkludera andra alternativ? Det är här utomhuspedagogerna har något att tillföra. Utöver Dahlgren och Szczepanski menar Britta Brügge att ett viktigt steg för skolan och andra lärandemiljöer är att knyta samman teori och praktik. Det handlar om att ge eleverna möjligheter att navigera i och förstå det samhället vi lever i. Utomhuspedagogik kan i och med detta bli ett betydelsefullt redskap för att levandegöra t.ex. läroplanens intentioner.⁶⁰ För att återigen återknyta till skolverket så handlar det om att;

”Eleverna ska också kunna orientera sig i en komplex verklighet med stort informationsflöde och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig.”⁶¹

Det är därför extra befogat att knyta ihop alla dessa delar eller teorier om hur elever lär sig allra bäst. Ser vi till historia och vikten av historia så handlar det också mycket om finna oss i kontexten vi lever i. Nyckeln till kunskap om framtiden ligger i spåren av det förflutna.⁶² Historia är alltså inte bara det som hör till det förflutna eller gången tid, utan även allt det som sker runtomkring oss just nu och som dessutom kommer att påverka framtiden.⁶³ Ett av historieämnets verkligen goda syfte är skolans fostran av demokratiska medborgare.⁶⁴ Idag talas det om att ge eleverna en *medborgerlig kompetens* som handlar om att omfatta vår kulturs normer och värderingar, samt en demokratisk grundsyn.⁶⁵

Gerd och Gerhard Arfwedson menar att varje lärare måste var och en hitta sina egna lösningar. De kan vara formade efter den egna lärarpersonligheten, de aktuella eleverna och

⁵⁸ Claesson, Silwa, *Spår av teorier i praktiken*, Studentlitteratur, Danmark 2007. s. 31

⁵⁹ Karlsson, Klas-Göran, Zander, Ulf; *Historien är nu- En introduktion till historiedidaktiken*, Studentlitteratur, Lund 2010, s. 240

⁶⁰ Brügge, Britta, Glantz, Matz, Sandell, Klas; *Friluftslivets pedagogik*, Liber, Stockholm 2011. s. 27

⁶¹ Skolverket.se/amnesplaner/historia 2011-11-11. s. 3

⁶² Karlsson, Klas-Göran, Zander, Ulf; *Historien är nu- En introduktion till historiedidaktiken*, Studentlitteratur, Lund 2010, s. 149

⁶³ Nyström, Hanna, Nygren, Ingrid; *Historien bakom mig*, Högskolan i Borås, Borås 2008. s. 2

⁶⁴ Aronsson, Peter; *Historiebruk –Att använda det förflutna*, Studentlitteratur, Malmö 2009. s. 95

⁶⁵ Arfwedson, Gerd B, Arfwedson, Gerhard; *Didaktik för lärare*, HLS Förlag, Södertälje 2002, s. 59

andra kontextfaktorer.⁶⁶ Via tankar, olika sinnesuttryck och erfarenheter kopplade till fysiska saker bildar vi en bild av hur en värld med olika deltagare, egenskaper och relationer fungerar. Det är så vi formar en världs-, kunskaps- och personlighetsuppfattning.⁶⁷ Didaktiker menar att det är det didaktiska mötet som är basen för inläring. Att vara på den historiska platsen och att ta vara på det som händer i vardagen och omvandla de erfarenheterna till kunskaper.⁶⁸ Det är inte lätt att skapa den ideala undervisningssituationen. Lärare undervisar inte bara *en* elev utan det är grupper av elever. Då är det viktigt att försöka skapa situationer där *hela gruppen* får nya upplevelser, uppgifter och utmaningar.⁶⁹

Ser vi till hur Göteborg ser ut så kan vi enkelt se på hur staden förändrats genom tiden. Frågan eleverna får ställa sig är då, varför har den förändrats? Vad har bidragit till förändringen? Det som då blir viktigt i ett utomhusdidaktiskt perspektiv, handlar bland annat om att känna till hur vårt förhållningssätt till naturen har förändrats i takt med samhällsutvecklingen.⁷⁰ Det handlar om att ge eleverna ett historiemedvetande. Det som är varje historiedidaktikers mest centrala och viktiga begrepp att var och en ska få sin upplevelse av ett sammanhang av det förflutna, sin egen samtid och sina perspektiv på framtiden.⁷¹ Vi förstår världen omkring oss genom berättelser som ger mening så den blir överskådlig och begriplig.⁷² Därför är den historiska platsen viktig.

Ser vi samtidigt till den teknologiska utvecklingen med ett samhälle i snabbförändringstakt så måste vi som lärare försöka hänga med i utvecklingen. Vi kan inte leva i en skyddad verkstad även om attityderna till IKT varit skiftande som bland andra Roger Säljö menade. Vad som är viktigt att komma ihåg är att alltid påverkas människors livsvillkor och samhällsorganisation – i större eller mindre utsträckning utav teknologiska framsteg och förändringar.⁷³ Självklart är det lätt att halka efter men oftast kommer inte ny teknologi som blixtar från klar himmel

⁶⁶ Ibid. s. 200

⁶⁷ Hansson, Thomas; *Didaktik för yrkeslärare*, Studentlitteratur, Studentlitteratur, Lund, 2009, s. 84

⁶⁸ Tiller, Tom; *Det didaktiska mötet*, Studentlitteratur, Lund, 2003, s. 21

⁶⁹ Arfwedson, Gerd B, Arfwedson, Gerhard; *Didaktik för lärare*, HLS Förlag, Södertälje 2002, s. 69

⁷⁰ Lundegård, Iann, Wickman, Per-Olof, Wohlin, Ammi; *Utomhuspedagogik*, Studentlitteratur, Lund 2004, s. 52

⁷¹ Ericsson, Hans-Olof, Johansson, Per, Göran, Larsson, Hans Albin; *Historiedidaktiska perspektiv*, Jönköping University Press, Jönköping 2005. s. 16

⁷² Karlsson, Klas-Göran, Zander, Ulf; *Historien är nu- En introduktion till historiedidaktiken*, Studentlitteratur, Lund 2010, s. 244

⁷³ Ginner, Thomas, Mattsson, Gunilla; *Teknik i skolan*, Studentlitteratur, Lund 2000. s. 28

utan utvecklas utifrån befintlig teknologi som gradvis förändrats och kombinerats med annan redan existerande teknik.⁷⁴

IKT byggs hela tiden på och är med andra ord ett bildningsämne där olika kunnande, både praktiskt och teoretiskt, förenas med en ökad medvetenhet om att det numera ingår i allt. Det handlar om reflektioner i vad som sker i mötet mellan individen, tekniken, samhället och naturen.⁷⁵ Enligt Skolverket är det viktigt för eleverna att de förutom att använda sig av bok- och bibliotekskunskap, också kan använda modern digital teknik som ett viktigt verktyg för sitt kunskapsökande, sin kommunikation, sitt skapande och lärande.⁷⁶ Det är därför viktigt att undervisa med en medieteori eller mediepedagogik om man så vill, där det handlar om att undervisa med medier, men även om medier. Huvudmålet och grundtanken i det handlar om att demokrati och yttrandefrihet.⁷⁷

Vi bör använda oss av alla resurser som finns tillgängliga för att maximera lärande. Kan vi kombinera alla delar och sätt att lära oss blir både lärare och elever vinnare. Silwa Claesson menar att både elever och lärare bör vara flitiga när det gäller att erövra och förstå samhället och kulturen och låter därför alla disponibla medel stå till tjänst. Det är så man ska plocka utav lärandets frukter som kommer av den en sociala interaktionen.⁷⁸

Peter Aronsson, vidareutvecklar det sociokulturella perspektivet och menar;

”En av utgångspunkterna i ett sociokulturellt perspektiv är att lärande är en fråga om hur kunskaper och färdigheter återskapas i samhället, eller med andra ord, hur de insikter och färdigheter som gjorts av tidigare generationer lever vidare och utvecklas i andra sammanhang.”

Staden lämpar sig särskilt som historisk plats för att upptäcka och interagera. Dessutom för att återigen knyta an till utomhuspedagogiken; naturen avlastar sinnet, koncentrationsförmågan blir bättre av frisk luft, den spontana uppmärksamheten ökar dessutom. Det finns många positiva effekter av att vistas mer utomhus. Vi blir mindre konfliktbenägna, gladare, lugnare och påtagligt friskare. Sterila miljöer som skolor ofta är med raka linjer, tillsynes oändliga

⁷⁴ MacKenzie, Donald, Wajcman, Judy; *The social shaping of technology*, Open University Press, Great Britain 2002, s. 9

⁷⁵ Blomdahl, Eva; *Teknik i skolan*, HLS Förlag, Göteborg 2007. s. 21

⁷⁶ Skolverket.se/amnesplaner/historia 2011-11-11. s. 6

⁷⁷ Olson, Kristin, Boreson, Cecilia; *Medieresor - Om medier för pedagoger*, UR, Kristianstad 2004. s. 11

⁷⁸ Claesson, Silwa, *Spår av teorier i praktiken*, Studentlitteratur, Danmark 2007. s. 33

korridorer och symmetriska fasader är tvärtom förödande för vår hälsa, genom att det inte alls utökar känslan av sammanhang menar Dahlgren och Szczepanski.⁷⁹

Ytterligare en teori som väl passar in i det här sammanhanget är den så kallade variationsteorin eller fenomenografi om man så vill. I en stadsvandring ges eleverna möjlighet att se variationer av saker de redan har en uppfattning eller anknytning till. De kan därför lära sig mer. Silwa Claesson menar att det är en lärares jobb att se till att eleverna simultant lär sig urskilja en variation;

”Det betyder alltså att lärarens undervisning aktivt ska lyfta fram variationen av uppfattningar eller erfarenheter av det fenomen som undervisningen handlar om så att eleven blir varse de olika sätten att erfara fenomenet.”⁸⁰

Till sist ska det bara understrykas att arbete med medier och IT är en växande verksamhet i Sveriges skolor, enligt Kristin Olsson och Cecilia Boreson. De menar att vi som lärare har ett gemensamt ansvar att elever förutsättningar att bli delaktiga i IT-samhället.⁸¹ Det är självklart en väldigt viktig uppgift. Kan det kombineras med historia dubblas den pedagogiska vinsten. John Tosh, menar att;

”Som historiker så har en praktisk roll att fullgöra, till elever i gymnasiet eller högskolor eller genom medierna till en bredare publik; Historieundervisning tränar intellektet och förstärker medkänslan och ger ett högst nödvändigt perspektiv på några av vår tids mest angelägna problem.”⁸²

⁷⁹ Dahlgren, Lars Owe, Sjölander, Sverre, Strid, Jan Paul, Szczepanski, Anders; *Utomhuspedagogik som kunskapskälla*, Studentlitteratur, Polen 2008. s. 23

⁸⁰ Claesson, Silwa, *Spår av teorier i praktiken*, Studentlitteratur, Danmark 2007. s. 39

⁸¹ Olson, Kristin, Boreson, Cecilia; *Medieresor - Om medier för pedagoger*, UR, Kristianstad 2004. s. 162

⁸² Tosh, John; *Historisk teori och metod*, Studentlitteratur, Malmö 2009. s. 173

5. Material och metod

5.1 Urval och tillvägagångssätt

Undersökningen är geografiskt avgränsad till Göteborg. Det är intressant att undersöka den egna staden därför det är här jag senare kommer att arbeta. Göteborg har också en väldigt speciell och spännande historia. Det bör också gå bra att göra generaliserbara slutsatser om andra större städer runt om i Sverige och det här sättet att undervisa på historiska platser även om det är med Göteborg som ett exempel i den här uppsatsen.

En viktig metod att få reda på vad människors upplevelser är helt enkelt att fråga dem.⁸³ Bland det första som bör göras är att bilda en urvalsram. I mitt fall handlar det om att ringa in lämpliga personer som bör kunna bidra med material till undersökningen. Man väljer sina fall eller sina intervjupersoner just för att de kan förväntas omfatta ett koncentrat av kunskap med avseende på forskningsproblem som man står inför.⁸⁴ Målet var att samla en handfull personer med expertis på sina respektive områden. I en forskningsuppgift väljs individer medvetet efter informationsbehovet forskaren har.⁸⁵ Eftersom uppsatsen gör anspråk på att undersöka vilka möjligheter som finns för att bedriva mer undervisning utomhus, delvis med hjälp av digitala hjälpmedel så har vissa nyckelpersoner ringats in. Dessa personer bedriver både museiverksamhet och stadsvandringar på historiska platser. De valdes ut genom att de representerar några utav de största i staden.

Med hjälp av dessa på personer eftersöks svaret på varför man som lärare bör ta med sin klass ut från klassrummet då och då och kunna ta undervisningen ut i verkligheten. De får också svara på den historiska platsens betydelse. Undersökningsmetoden består i samtliga fall utav kvalitativa intervjuer. Ser man till komplexiteten i frågor och svar så är personliga kvalitativa intervjuer att föredra.⁸⁶ De är av naturliga skäl bättre eftersom frågor och svar kanske måste upprepas och förklaras. I första hand är personliga intervjuer också helt överlägsna när det gäller att undvika missförstånd och att hantera språksvårigheter.⁸⁷ De pedagoger som intervjuats arbetar med utomhuspedagogik och historiepedagogik, de som ställt upp i undersökningen kommer från;

⁸³ Wallén, Göran; *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, Studentlitteratur, Lund, 1996, s. 76

⁸⁴ Esaiasson, Peter, Oscarsson, Henrik, Giljam, Mikael, Wägnerud, Lena; *Metodpraktikan*, Norstedts Juridik AB, Vällingby 2006, s. 287

⁸⁵ Alexandersson, Mikael; *Metod och Medvetande*, Acta Universitatis Gothoburgensis, Göteborg, 2003, s. 77

⁸⁶ Esaiasson, Peter, Oscarsson, Henrik, Giljam, Mikael, Wägnerud, Lena; *Metodpraktikan*, Norstedts Juridik AB, Vällingby 2006, s. 262

⁸⁷ *Ibid* s. 262

Stadsmuseet

Sjöfartsmuseet

Universeum

Det ska påpekas att Universeum inte är ett museum i regelrätt bemärkelse. De arbetar dock med pedagogisk verksamhet i form av upplevelser och utställningar och är ett utav Göteborgs populäraste besöksmål i sådana här sammanhang.

Vidare har undersökningen breddats till att även inbegripa personer som arbetar med digitala läromedel. De är inkluderade eftersom det nu finns digital teknik som nu gör det lättare att lära sig på vilken plats man så önskar. De arbetar också med att anpassa sitt material och ta fram material för skolor och har därför bra koll på vad som är intressant just nu. Dessutom framkom det i materialinsamlingen att läromedlen hade tappat sin tidigare starka ställning. Därför är det intressant att se på hur de nu satsar digitalt. Även dessa består i kvalitativa intervjuer, i det här fallet via telefon då inga utav de stora läromedelsförlagen finns belägna i Göteborg. En av fördelarna med samtalsintervjuundersökningar är att de ger goda möjligheter att registrera svar som är oväntade. En av de stora poängerna är också möjligheten till uppföljning.⁸⁸ Det var i det här fallet inte nödvändigt då intervjuerna kändes fullgoda efter transkriberingen. Däremot gick långt ifrån allt att använda till den här uppsatsen. I några utav fallen ville de intervjuade se uppsatsen i utkast och få sina citat granskade innan examination och publicering. Det var egentligen bara till fördel då jag fick ytterligare tips och idéer av dem. Av de fem stora läromedelsförlagen valdes två ut;

Natur & Kultur

Liber

Vidare är det också förstås intressant att se på hur Göteborgs Stad arbetar med sin stad och digitalism. Vad finns det för digitala möjligheter för stadens invånare? Lärare och elever kan lätt använda sig utav sådant som staden erbjuder. Hur arbetar Göteborg och vad finns det för möjligheter att använda sig utav när det gäller historia och det rent digitala. Därför inbegriper undersökningen ytterligare en intervju med den ansvarige för de webbrelaterade saker, vilket inkluderar webb, mobila plattformar etcetera, på;

Göteborg & CO

⁸⁸ Esaiasson, Peter, Oscarsson, Henrik, Giljam, Mikael, Wägnerud, Lena; *Metodpraktikan*, Norstedts Juridik AB, Vällingby 2006, s. 279

5.2 Objektivitet och validitet

Det finns en fördel med att intervjuerna är genomförda med personer med olika erfarenheter. Är gruppen för homogen, finns risken att variationer och nyanser uteblir.⁸⁹ Vid intervjuerna har uppsatsens syfte endast kort beskrivits. En viktig sak som jag redan från början hade i åtanke var att; ”*som man frågar får man svar.*” Det vill säga att man ska vara varsam med hur ledande frågorna är. Undviks ledande frågor så stärks undersökningens validitet.⁹⁰

Frågorna har alltså varit öppna för att inte vara ledande eftersom objektivitet varit något uppsatsen strävar efter. Den absolut vanligaste definitionen av begreppet *objektivitet* är; För att A skall vara objektiv måste A vara saklig och opartisk.⁹¹

Öppna frågor gör också att man kan få vidareutvecklade svar bara genom att uppmana; ”berätta mera.” De viktigaste frågorna under själva intervjutillfället ska formuleras i deskriptiv form: Vad hände då? Hur gick det till? Vad kände du då? Ställer man för många varför-frågor får intervjun lätt karaktären av läxförhör och intervjupersonen kan börja känna sig obekväma.⁹² Samtalsintervjuer används med fördel vid ett utforskat fält, eller hur människor själva uppfattar sin värld, som ett komplement till annan forskning.

Det är inte säkert att uppsatsen hade stärkts med ytterligare intervjuer. Skälet till att det rör sig om totalt sex intervjuer är att varje intervju gjorts var för sig och det är tidskrävande att transkribera intervjuerna som spelades in digitalt. Intervjuerna som ägde rum på plats var drygt 45 minuter långa. Medan de på telefon blev något kortare, drygt 30 minuter. Validiteten i arbetet handlar om att uppsatsen ska belysa hur situationen och möjligheterna ser ut just nu 2011 och hoppas erbjuda goda insikter kring hur undervisningen kan förbättras och göra fler sugna på att bedriva mer undervisning i staden. Det är min förhoppning att andra forskare med samma ingång hade fått fram liknande resultat. I resultatredovisningen blandas utvalda citat från de olika intervjuade personerna med en direkt analys med återkoppling till bakgrunden, den tidigare forskningen och teoridelen i uppsatsen.

⁸⁹ Alexandersson, Mikael; *Metod och Medvetande*, Acta Universitatis Gothoburgensis, Göteborg, 2003, s. 74

⁹⁰ Esaiasson, Peter, Oscarsson, Henrik, Giljam, Mikael, Wägnerud, Lena; *Metodpraktikan*, Norstedts Juridik AB, Vällingby 2006, s. 270

⁹¹ Florén, Anders, Hjartarson, Stefan; *Objektivitet och historiesyn*, Lärarhögskolan i Uppsala, Uppsala 1980. s. 4

⁹² Esaiasson, Peter, Oscarsson, Henrik, Giljam, Mikael, Wägnerud, Lena; *Metodpraktikan*, Norstedts Juridik AB, Vällingby 2006, s. 290

6. Resultat och diskussion

Resultatet av de kvalitativa genomförda intervjuerna gav ett betydande spektra av material att arbeta med. Det var en stor fördel att de intervjuade kom från flera olika fält av expertis då flera utav mina behandlade fält kunde ringas in. Allt material som transkriberades gick inte direkt att använda då intervjupersonerna gled in på andra fält som inte var användbara för mitt syfte. I intervjuerna styrdes diskussionerna tillbaka till det valda temat. Det var spännande att höra hur engagerade människor, som brinner för det de arbetar med, hade att säga. Citaten är noga utvalda och de talar mycket för sig själva.

6.1 De digitala möjligheterna som nu finns

Det sägs enligt Olson och Boreson att arbete med IT och medier är en växande verksamhet i Sveriges skolor. Frågan är bara hur mycket det har växt och var vi befinner oss just nu. Vad finns det för interaktiva möjligheter som vi kan använda oss av? Som det nämndes inledningsvis i den här uppsatsen spådde Roger Säljö och Henry Egidius att IKT skapar helt nya typer av lärande miljöer som ersätter föreläsningssalar och kurslitteratur. Det sades också att det kunde dramatiskt förändra vårt sätt att leva, arbeta och ta del av vad som händer runt om i världen. Har då tekniken fått ett brett genomslag om vi skulle ta oss ut från skolan? Vi börjar med att kika på Universeum för att se hur de arbetar med interaktivitet och digitala möjligheter, där menar man att;

”Vi har inga digitala appar eller sådant för vi inte har någon som kan utveckla det eller det finns inga pengar. Däremot har vi lite interaktion att man kan koppla sin upplevelse till Facebook, till exempel bygg din egen superhjälte.”⁹³

De har alltså inte konstruerat eller skapat några appar för sina besökare. Motiven bakom det handlar om pengar men säkerligen också att Universeum ändå har en stor stadig ström av besökare oavsett om de skulle satsa på mer digitalism just nu. Däremot är man inte negativ till mer interaktivitet. Bristen på medel för att finansiera projekt som till exempel olika appar är något som återkommer. På Stadsmuseet menar man;

”Det är en kostnadsgrej med appar. Vi utvecklade appen; Spårvagnssafari tillsammans med västtrafik. Vi levererade den historiska informationen till den

⁹³ Intervju med Universeum, 2011-11-14

och de satte ihop den. Det är en löpande guidetur där man åker med spårvagnarna. Den var GPS-baserad.”⁹⁴

Det är precis en sådan app som skulle kunna lämpa sig för undervisning. Appen ger historiska fakta om olika personer och platser som man passerar med spårvagnen. Det är rimligt att tro att eleverna snart själva kan arbeta med att skapa appar, där de får i uppgift att skapa en interaktiv värld och fylla på med information. Den kan vara GPS-baserad och de kan lägga upp bilder på spår ur historien. Det kanske inte ens behöver sägas att även andra ämnen kan vara inblandade. Det sättet att lära sig på kan bli något helt nytt, i alla fall om man ser det digitala i det. I bakgrundskapitlet berättades det att nu finns tekniken och att det är vårt uppdrag i skolan att motverka ”The digital divide”- den digitala klyftan. Vi måste alltså förbereda elever för det digitala livet. Ibland finns det nog risk för att den digitala klyftan är större mellan lärare och elev. Ska vi som lärare hinna med i den digitala utvecklingen tror jag att lärare ska lära sig tillsammans med elever. Mina egna erfarenheter i skolvärlden är att eleverna vet mer om teknik än lärarna, något som Säljö också poängterade. Där tror jag att vi som lärare har ett livslångt lärande framför oss själva också. Maria Karlsson menade också att det rådde stora brister inom lärarutbildningen och beklagade att IKT inte gavs tillräckligt med utrymme under utbildningstiden. Även där tror jag att många lärarstudenter känner igen sig och är beredda att hålla med. Därför är det viktigt för lärare att hänga med i utvecklingen. Vidare berättar Stadsmuseet;

”Ett annat projekt som heter 2021 är på gång, det är utvecklat för läsplattor. Det handlar om att Göteborg firar 400 år. Där får man arbeta med Göteborg som stad och hur den kan utvecklas åt olika håll. Det är ett samarbete mellan oss, Chalmers och Göteborgs Stad, annars hade vi aldrig haft råd med något sådant.”⁹⁵

Det projektet är redan igång även om det kommer att fyllas på fortlöpande fram tills 2021. Det kommer att spegla historien och hur viktiga händelser i vår omvärld förändrat staden. Även om eleverna i framtiden kanske inte skapar egna appar eller utvecklar egen teknik så handlar det om att vara öppen för alla nya typer av lärande. Här finns det en del motsträvighet. Diskussionen kring IKT tycks lätt komma att handla om faran IKT utgör mot traditionell

⁹⁴ Intervju med Stadsmuseet, 2011-11-17

⁹⁵ Intervju med Stadsmuseet, 2011-11-17

undervisning som Säljö och Larsson menade. Där är det viktigt att tänka som Maria Folke-Fichtelius; att man inte ska undervisa om IKT, utan med hjälp av den. Rädslan för sådant som är nytt känns påtaglig. Det protesterades förmodligen över Over-headmaskinens intåg där några säkert menade att; ”-jag ska skriva på tavlan för det har jag alltid gjort...”

För att datorns skulle kunna göra ett intåg i klassrummet krävdes det att man verkligen entusiasmerade lärare. Det är ett arbete som måste fortsätta och det måste därför satsas mer resurser på det här viktiga området i likhet med vad författarna till ”Delivering Digitally: Managing the Transition to the Knowledge Media” menar. Det är viktigt för att lärarna ska känna sig säkra och trygga med sin undervisning. Satsa på ett livslångt lärande. Att skolorna ska arbeta digitalt handlar om; *effektivitet, motivation* och att det är *skolans uppgift*, enligt myndigheten för skolutveckling. Det är på tiden att lärare inte behöver lägga de första 10-15 minuterna av en lektion till att få igång ljud och bild eller för den delen belysning, något som många elever upplever och suckar åt. Det ska som sagt vara effektivt och dessutom göra eleverna mer motiverade. De lär sig kanske bara hur de inte ska göra och det är visserligen också en pedagogisk vinst.

På Sjöfartsmuseet efterlyses mer digitala möjligheter, men resonemanget kring resurser återkommer även där;

”Vi vill ha digitala möjligheter. Det finns ett material framtaget som kan bli en app, just för hamnmiljön då, som vem som helst skulle kunna använda, där man kan åka Älvsnabben och med en guide besöka 25 landmärken som vi använt som skolmaterial, tanken är att vi ska fortsätta att vidareutveckla det som ett exempel. Vad jag känner till finns det inget svenskt museum som är speciellt framstående på detta. Det gäller även internationellt vad jag vet. Där det finns så är det i USA och Storbritannien. Inte minst i Glasgow, där är man duktig på att få folk att använda sina mobiler i utställningarna. Det handlar mycket om resurser, inte bara pengar utan också tid.”⁹⁶

Det är uppenbart att det kommer bli alltmer vanligt med sådana här typer av appar. Vad gäller Göteborgs Stad så arbetar Göteborg & CO fortlöpande med att erbjuda fler digitala möjligheter och tjänster. Det finns en hel del som skolan kan utnyttja och använda sig av och mer är på gång;

⁹⁶ Intervju med Sjöfartsmuseet, 2011-11-17

”På planeringsbordet ligger en idé om att spela in ljudfiler som beskriver platsen man befinner sig på ytterligare. Det är förstås en kostnadsfråga där det främst är produktionen som skulle kosta. Vi på Göteborg & Co har diskuterat detta flitigt och tittat på andra städer som kommit längre i utvecklingen. Meningen är att det ska vara gratis medan andra städer tagit ut en kostnad för tjänsten. Till exempel att man ringer ett telefonnummer och då får informationen om platsens historia. Det är en strålande idé, det borde gälla även vuxna som vill turista i sin egen stad, något som har blivit mer och mer populärt.”⁹⁷

Tänk vad spännande det vore att få upplysningar om olika platser betydelse och anknytningar de haft till personer eller världshändelser. Begreppet ”geotagging” är frammarsch enligt Olle Finndahl som skrev ”Svenskarna och internet 2011”. Allt fler platser syns genom geotagging och att ”checka-in” på en plats är alltmer populärt. Förhoppningsvis också historiska platser kan här synliggöras tydligt. Därigenom har vi fått en inblick i hur det ser ut med digitala möjligheter i staden och det är troligt att vi förmodligen kommer få se mer utav det här i framtiden. Silwa Claesson talade om att när eleverna och lärare ska erövra och förstå samhället och kulturen så ska alla disponibla medel utnyttjas. Det är så plockar av lärandets frukter som kommer genom den sociala interaktionen eleverna upplever. Skolverket menade också att eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet med stort informationsflöde och snabb förändringstakt. Den förändringen ses kanske inte bäst i klassrummet, utan snarare i verkligheten. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap är viktig. Därför bör alla möjligheter användas. På skolor runt om i landet längtar man till klassresor till Stockholm eller Göteborg så det vore väl konstigt om vi inte utnyttjade att vi faktiskt befinner oss mitt i en levande historisk artefakt. Det finns fler digitala möjligheter att utnyttja och använda sig av än så. På läromedelsförlaget Liber framhåller man;

”Vi ser ett trendbrott för några år sedan när många skolor köpte datorer till sina elever men som sen kom fram till att de behövde något material att fylla dem med. Det räcker inte att bara söka på nätet. Från oss på förlagen har vi då tagit fram många nya funktioner som inte går att få i exempelvis en bok. Eleverna blir friare

⁹⁷ Intervju med Göteborg & CO, 2011-11-17

med att bära med sig en sak än en ryggsäck med böcker. Lärare kan gå in och kommentera och där finns det interaktion.”⁹⁸

Aspekten kring läromedels förlorade ställning har mötts utav starka satsningar på det digitala av läromedelsförlagen. Så har de mött att elever och lärare inte längre använder sig utav böckerna i lika stor utsträckning. Är böckerna digitala är det lättare att hålla dem uppdaterade och korrekta. Då är de inte längre begränsade för undervisningen. Mobiliteten med tekniken gör också att det går att ta del av läromedelsmaterialet var som helst. Även Natur och Kultur är mer positiva och har mer att berätta om tekniken och möjligheterna som nu finns tillgängliga;

”Vi är nu mitt inne i processen. Det har gått fort, det handlar bara om ett par år. Förändringen av läromedel är väldigt dynamisk och aktiv. Det handlar om att göra läromedel digitala, som en lärresurs. Det har tagits fram applikationer och tjänster som inte funnits tidigare, för 10 år sedan fanns ingenting. Det beror dels på tekniken och dels på lärarens aktiva sökningar efter goda pedagogiska exempel på alternativ undervisning. Branschen har varit lite långsam på att följa med. Tekniken finns redan idag, dessutom är den billig och tillgänglig för varenda människa. Det här kommer ju också från högsta instans, Regeringen har genom sin nya läroplan direkta skrivelser om att barn och unga ska använda och hantera den digitala tekniken som finns, det är lika viktigt som att kunna räkna, skriva och läsa.

Skälet till omvandlingen handlar mycket om ”kravet” om digitalisering. Skolorna runt om i Sverige satsar också mycket på att eleverna ska ha egna datorer, man talar om ”EN till EN”, tiotusentals elever har idag egna datorer. Problemet är att det inte räcker att bara ge eleverna datorer, utan de måste fyllas med något. Det är här läromedelsförlagen kommer in. Nu befinner man sig i ett uppbyggnadsskede. Vilka tänkbara metoder ska man satsa på? Där handlar förstås mycket om vad är marknadsmässigt gångbart.”⁹⁹

Myndigheten för skolutveckling skrev att lärare kan göra staden till klassrum. Möjligheten finns också att göra sina läxor när som helst och lyssna på lärarens förklaringar och

⁹⁸ Intervju med Liber, 2011-11-15

⁹⁹ Intervju med Natur och Kultur, 2011-11-18

undervisning när och var som helst. Ulla Carlsson menar att i mitten av den här utvecklingen finns de unga. Dessutom använder unga redan tekniken visar NORDICOMs mediebarometer. Dagens unga delar idéer, tankar och värderingar via media. Som Jenkins uttryckte det; en mobil idag är en elektronisk motsvarighet till en schweizisk armékniv och det går att göra nästan vad som helst med den. På Natur och Kultur fortsätter man att berätta;

”Vi har en hel generation som växer rakt in i det här med smarta telefoner. Det gäller för skolan att hänga med och inte kämpa emot. Jag tror personligen att smarta telefoner är rimligare än datorer i framtiden. Vi har tagit fram appar mest för att lära oss själva kopplade till I-pads och läsplattor. Det är ett spännande område som vi är övertygade om att det kommer hända mycket på det området.”¹⁰⁰

Ola Erstad menade att redan nu finns alltså möjligheten till ett mer mobilt och flexibelt lärande, där det går att vara uppkopplad nästan hela tiden. Vi måste ge eleverna digitala förståelser för ett digitalt liv för unga i en komplicerad mediakultur. Vi befinner oss som Dahlgren poängterade i en medierevolution. Dessutom ligger vi i topp av den gällande internetaccess. Vi har alla möjligheter att använda oss av tekniken. Den finns redan och den är tillgänglig och billig. På Sjöfartsmuseet menade man också, i likhet med Carlgren och Marton att;

”Teknik kommer inte att ersätta pedagogen eller läraren helt, men det kan säkert komplettera. Den digitala världen blir hela tiden större del av vardagen för barn och unga. Där gäller det för alla lärande institutioner att hänga med, det är svårt att plocka upp det för att ligga i framkant, för det blir hela tiden föråldrat. Det är lurigt.”¹⁰¹

Det är betryggande om nu någon fortfarande är orolig över att datorerna ska ta över lärarens undervisning i skolan.

¹⁰⁰ Intervju med Natur och Kultur, 2011-11-18

¹⁰¹ Intervju med Sjöfartsmuseet, 2011-11-17

6.2 Utomhuspedagogik, den historiska platsen och skäl till att lämna klassrummet

Utomhuspedagogik kan bedrivas i stort sätt var som helst berättade Dahlgren och Szczepanski i inledningen. Det kan göras på skolgårdar, i parker och i städer. De menade också att det inte finns en professionell kärngrupp av utomhuspedagoger. Det är alltså fritt fram för vilken lärare som helst att genomföra fler lektioner utomhus. De anser också att lärandet i dagens skola behöver bli mer platsorienterat, ämnesöverskridande, upplevelsebaserat och verklighetsanknutet. På Universeum framhåller man;

”Att väcka en känsla är viktigt, genom känslor når vi fram, det kan man göra genom det visuella, genom lukter, på historiska platser, så fort man känner tar man in väldigt mycket. Det är svårt att väcka den känslan i ett vanligt klassrum om du inte är en fantastisk pedagog.”¹⁰²

På Stadsmuseet menar man att;

”Historiska platser har betydelse; det var här det hände. Det handlar om att ge eleverna förmågan att höja blicken, låt dem se skulpturer, de berättar något, huset har en funktion, det får ett liv, de har kommit till vid olika sammanhang och tider.”¹⁰³

Silwa Claesson, talade om vikten av den *sociala miljön* för inläring. Om eleverna integreras i ett sammanhang eller ser den kontext hon befinner sig i lär hon sig bättre. Därför är det rimligt för eleverna att bygga vidare på redan befintlig kunskap som eleverna har. I Göteborg finns mycket som det går att knyta an till. De flesta människorna har en befintlig relation till många platser och det har betydelse. Det kan handla om personliga möten med platser där något hänt. Det är därför lämpligt att bygga vidare på redan befintlig kunskap som eleverna redan har med sig, det är då lättare att lägga till ytterligare betydelser platser har. Där är det viktigt att låta alla sinnen få arbeta med att föreställa sig hur det såg ut förr.

Historiedidaktikern Hermansson-Adler menade att det är genom lokalhistoriska perspektiv som eleverna får möjlighet att leva sig in i gången tid och utvecklar därigenom en historisk empati och förståelse. På Sjöfartsmuseet menar man:

¹⁰² Intervju med Universeum, 2011-11-14

¹⁰³ Intervju med Stadsmuseet, 2011-11-17

”Det gäller att förklara sammanhanget, hur kommer det sig att Ostindiska kompaniet kom till? Hur kommer det sig att den där festen på 1800-talet fick besök av en världskändis på den tiden? -Nämligen Napoleons bästa vän! Jo det beror på ju världspolitiken. Sjöfartshistoria tacksamt ämne, sjöfartshistoria hänger verkligen ihop med världshistorien, det är ju alldeles uppenbart. För övrigt är den verkligen en internationell värld. Det var mångkulturella arbetsplatser, sjömän var de enda utav vanligt folk som hade möjlighet att se världen. Vad såg de då? Vad hade de fått för intryck och saker med sig hem? Det är lätt att knyta an till den stora världen där ute.”¹⁰⁴

Aronsson menade att i ett *sociokulturellt perspektiv* är lärande en fråga om hur kunskaper och färdigheter återskapas i samhället. Hur de lever vidare och vad vi kan lära oss av tidigare generationer. Historiedidaktiker talar om vikten att ge eleverna ett historiemedvetande som syftar till att ge en upplevelse av ett sammanhang av det förflutna, som har format vår egen samtid och som dessutom kommer påverka våra perspektiv på framtiden. På Göteborg & Co arbetar de med att göra reklam för sin stad och för att få de som redan bor här att trivas ytterligare. Självklart har historiska platser och kultur stor betydelse;

”I vår app för Göteborg listar vi med en GPS-funktion; olika museer, guide turer som det går att göra i staden, olika evenemang av alla dess slag och till viss del även historiska platser. Befinner man sig till exempel på Gustav Adolfs torg ges information och historia bakom torget och kungen.”¹⁰⁵

Frågan är då om man lär sig mer på att befinna sig på Gustav Adolfs torg och höra om platsens betydelse, om hur Sverige formades och hur världspolitiken såg ut just då? Det handlar återigen om att se en variation till platsen. Att se nya saker och bygga vidare på kunskapen som Silwa Claesson menade. Återigen är det viktigt att låta sinnen ta in kunskapen. Den historiska platsen är betydelsefull. Det är lärarens arbete att i undervisningen aktivt lyfta fram dessa variationer av uppfattningar eller erfarenheter av det fenomen som undervisningen handlar om, det kan vara historiska platser som betytt olika saker vid olika tider.

¹⁰⁴ Intervju med Sjöfartsmuseet, 2011-11-17

¹⁰⁵ Intervju med Göteborg & CO, 2011-11-17

Trots att de intervjuade arbetar med undervisning på den historiska platsen är det inte bara fördelar de ser med att bedriva utomhuspedagogik. Här samlas några utvalda citat;

”Utomhuspedagogik är väldigt väderberoende, det är den absolut största faktorn, svårt att göra stadsvandring på vintern med elever för de klär inte på sig ordentligt, men när det blir maj och september är det väldigt uppskattat att vara ute. Naturen blir ett klassrum. Utomhusklassrummet är ett sätt att nå eleverna på ett annat sätt än i ett klassrum inomhus.”¹⁰⁶

”Det är oändligt mycket lägre koncentrationsnivå, men fördelen är förstås att du vidgar din värld, varje vidgning är positiv. Klassrummet är hemma, och att en elev alltid ska vara hemma är skrämmande.”¹⁰⁷

”Lärare kan vara rädda för att eleverna ska tappa fokus, det är utmaningen, det går inte bara att säga; Gå ut på stan och lär er något!”¹⁰⁸

Det är självklart viktigt att bära med sig allt det här och ha det i åtanke. Väderberoendet är en viktig del som utomhuspedagoger annars inte lämnar mycket plats för i sina böcker om möjligheterna till utomhusstudier. Givetvis spelar det in om det är svinkallt och det regnar horisontellt som det gör här i Göteborg ibland. Även den låga koncentrationsförmågan och risken för att tappa fokus går att föreställa sig med allt som händer i staden, spårvagnar, ambulanser och allt vad det nu kan vara för något. Där resonerar utomhuspedagogerna mycket kring att koncentrationsförmågan istället ökar. Det är nog en sanning med modifikation, och det går inte att generalisera att det alltid är så. Svaret ligger nog i att variera sin undervisning. Det är förstås säkert skillnad i en stad eller en skog. Det behövs mycket planering för att det ska fungera bra. Tidsaspekten lyser med sin frånvaro bland de intervjuade. Ingenstans nämns tiden som skulle gå åt till att genomföra fler lektioner på plats. Det hade förmodligen kommit fram ifall även historielärare inkluderats i undersökningen och intervjuats. Det lämnar jag dock med varm hand över till någon annan att undersöka.

Det är lätt att komma in på tekniken även om det handlar om staden och historiska platser, på Natur och Kultur framhålls;

¹⁰⁶ Intervju med Sjöfartsmuseet, 2011-11-17

¹⁰⁷ Intervju med Stadsmuseet, 2011-11-17

¹⁰⁸ Intervju med Natur och Kultur, 2011-11-18

”Vidare är ”Geocashing” är ett pedagogiskt grepp som utnyttjar möjligheterna med hjälp av modern teknik, telefon, GPS, där man kan skapa skattjakter i staden. Det är något som vi precis börjat nosa på. Det bygger på att söka saker och ting i fysisk närmiljö som man kan knyta till en massa spännande kunskapsmål. Det är ett konkret sätt att använda den nya tekniken. Geocashing är interaktivt, det är medskapande. Som princip är det en spännande tanke, en dimension av mobiliteten som finns, den mobila möjligheten, man måste inte minnas allting, är man någorlunda teknisk kan man ta reda på i stort sätt vad som helst.”¹⁰⁹

Geocashing är en form av skattjakt som också bygger på GPS och geotagging. Med bakgrund av de digitala möjligheterna, utomhuspedagogiken och mötet på den historiska platsen så ska vi till sist kika på varför det då kan vara bra att lämna klassrummet. På Universeum talas om det informella lärandet;

”Jag tror att det informella lärandet är jätteviktigt, när man säger att nu ska du lära dig detta, så är det ett medvetet lärande som man ska trycka in, det är en liten procent som fastnar, det mesta av det vi lär oss gör vi informellt och det görs med fördel här när man använder alla sina sinnen. Det primära jag gör i mötet med en elev är att fånga upp deras nyfikenhet och låta den styra undervisningen.”¹¹⁰

Det informella lärandet är något som hör ihop med utomhuspedagogiken och vetenskapen om att vi lär oss på fler sätt än att bara läsa sig till kunskapen. Vi tar till oss information med alla våra sinnen. Därför är det lämpligt att låta landskapet eller den historiska platsen då och då bli klassrummet som Dahlgren och Szczepanski menade. Den sociala miljön är också viktig, att delta i en kontext och vidga sitt historiemedvetande. På Stadsmuseet ses vilket annat offentligt rum som helst som en pedagogisk vinst;

”Det handlar om cirklarna utåt, vidga genom hem, skola, centrum, de cirklarna måste växa hela tiden, erövra det gemensamma. Man ska inte begränsa sig, cirklarna måste kunna växa för att eleverna ska växa. Vilket annat offentligt rum

¹⁰⁹ Intervju med Natur och Kultur, 2011-11-18

¹¹⁰ Intervju med Universeum, 2011-11-14

som helst är en pedagogisk vinst. Att erövra det offentliga rummet, erövra sin värld. Problemet med till exempel ett socialt utsatt område är att det finns för mycket, när man istället borde punktera bubblan. Skicka ut dem istället, låt dem se mer, vidga världen.”¹¹¹

Vi bör använda oss av alla resurser som finns tillgängliga för att maximera lärande. Kan vi kombinera alla delar och sätt att lära oss blir både lärare och elever vinnare. Silwa Claesson menar att både elever och lärare bör vara flitiga när det gäller att erövra och förstå samhället och kulturen och låter därför alla disponibla medel stå till tjänst. Det är så man ska plocka utav lärandets frukter som kommer av den en sociala interaktionen. Säljö talade om att det är i skolan som den sociala utvecklingszonen finns, men det finns inget som säger att genomföra fler lektioner i verkligheten i skolans och lärarens regi. Eleverna kan också, liksom forskarna i Kalmar/Växjö menade, samla in relevant information i staden med till exempel mobilen för att sedan återvända till klassrummet och göra bättre presentationer.

På Sjöfartsmuseet ser man det främsta skälet att lämna klassrummet;

”Miljön ger helt andra möjligheter, till lärande än vad klassrummet gör, ett informellt lärande, ett lärande som kanske mer bygger på upplevelser och föremål och berättelser som annars kan vara väldigt abstrakta i ett klassrum. Det handlar om att ge stimulans, engagemang, elever lär sig på olika sätt, går igång på olika saker, många gånger får vi reaktioner på att elever som annars inte brukar vara engagerade blir det på sitt besök och lärare kan då nästan vara förvånade över det och hur bra de sköter sig.”¹¹²

Sjöfartsmuseet fortsätter;

”Ser man till Klippan vid Älvsborgsbron, så har den platsen en lång och dramatisk historia, fördelen med att vara på plats, är att man kan skala av lite på alla lager och lager och se vad som finns kvar från den tiden, tänk bort alla bilar och skyltar och gatsten för den delen med för det var ju bara en massa lera på den tiden. Vikten av att på något sätt skapa en bild av ett Göteborg som det såg ut då som vi nu bara delvis kan känna igen oss vid, det är värdefullt.”¹¹³

¹¹¹ Intervju med Stadsmuseet, 2011-11-17

¹¹² Intervju med Sjöfartsmuseet, 2011-11-17

¹¹³ Intervju med Sjöfartsmuseet, 2011-11-17

Efter de här intervjuerna så har det tidigare utforskade fältet kartlagts. Tillsammans med bakgrunden, den tidigare forskningen och teorin har reflektioner kunnat göras om ett intressant arbetsätt och möjligheterna som finns nu 2011. Som tidigare nämndes går utvecklingen fort framåt och troligen kommer vi att kunna ha ännu mer nytta av tekniken och då gärna i kombination med att vara på plats i verkligheten. Det är inte troligt att alla lärare kommer arbeta så här med att besöka historiska platser men det kanske passar några. Det kommer alltid finnas eldsjälar som driver på och sen finns det säkert också traditionalister som håller tillbaka. Gerd och Gerhard Arfwedson talade om att alla lärare måste hitta en stil som passar just dem baserat på den egna lärarpersonligheten. Det är jag självklart beredd att instämma i. Är läraren trygg i det som denne ska undervisa i och sättet man undervisar så tycker jag bara att det är bra om det finns en stor variation i lärarkåren där man kan lära utav varandra.

Avslutningsvis vill jag återknyta till Tosh som menade att vi som historielärare har en viktig roll att låta historien förstärka medkänslan och ge goda perspektiv på hur det förflutna påverkat vår samtid och de problem vi står inför. Det är ett oerhört viktigt arbete och en av mina egna drivkrafter till att läsa till just lärare. Vi bör, även om det ibland visar sig vara svårt, försöka lära oss utav historien.

7. Slutsatser

Den här uppsatsen tog avstamp i att undersöka och peka på hur historieundervisning lättare kan bedrivas utomhus i stadsmiljö med digitala hjälpmedel. Frågorna som ställdes handlade om; Vilka digitala möjligheter finns för att bedriva mer historieundervisning utomhus? Vilka fördelar och nackdelar finns det med att lämna klassrummet ur ett utomhus- och historiepedagogiskt perspektiv? Metoden som användes var kvalitativa intervjuerna med människor från flera olika fält som väl ringade in det de möjligheter som finns. Jag är mycket tacksam till de som ställde upp i undersökningen och är nöjd med resultatet. För min egen del så har jag fått upp ögonen för det här sättet att undervisa och det är min förhoppning att den som läst uppsatsen också har blivit inspirerad att bedriva mer undervisning utomhus, gärna med digitala hjälpmedel.

För att komprimera resultatet och göra lite tydliga slutsatser blir *svaret på den första frågan* är att det nu 2011 finns en mängd digitala möjligheter att bedriva mer historieundervisning utomhus. Tekniken tar hela tiden fortlöpande steg framåt och det är svårt att hinna med i utvecklingen. De intervjuade pedagogerna berättar om en utveckling som är svår att hinna med i och att mycket handlar om resurser i form av tid och pengar. Samtidigt är möjligheterna många. Elever har oftast redan tillgång till tekniken och de använder sig av den frekvent. Vi kommer få se alltmer av möjligheter som det digitala erbjuder. Speciellt från läromedelsförlagen. *Den andra frågan besvaras med* att det finns många goda skäl till att ta undervisning ut från klassrummet då och då. Det ges mycket stöd för det i läroplanen, ämnesplaner för historia, bland utomhuspedagoger och i sociokulturella tankegångar. De intervjuade pedagogerna gav många anledningar till att flytta ut ur klassrummen. Det handlar om att vara på plats och lära av verkligheten och se spåren av det förflutna och det är en stor pedagogisk vinst. Den historiska platsen har en stor betydelse. Nackdelarna med att vistas utomhus handlar om väderberoende, koncentration och rädsla för att eleverna ska tappa fokus.

Uppsatsen handlar om Göteborg men är i min mening generaliserbar på mer än bara Göteborg. Det går att uttala sig allomfattande om fördelarna med att undervisa på historiska platser. Dessutom behöver det inte bara gälla historia även om det visade sig extra fördelaktigt, ämnen som samhällskunskap vore också lämpligt att bedriva mer på plats. För att fördjupa sig ytterligare i ämnet hade konferenser liknande den i Malmö; "Ute är inne" varit spännande att besöka. Vidare forskning som kan vara intressant vore att undersöka attityder bland lärare och elever kring mer undervisning utomhus och då inkludera tidsperspektivet.

8. Referenslista

Litteratur

- Alexandersson, Mikael; *Metod och Medvetande*, Acta Universitatis Gothoburgensis, Göteborg, 2003
- Alexandersson, Mikael, Linderöth, Jonas, Lindö, Rigmor; *Bland barn och datorer*, Studentlitteratur, Lund 2005
- Allwood, Carl Martin; *Människa-Datorinteraktion*, Studentlitteratur, Lund 2002
- Arfwedson, Gerd B, Arfwedson, Gerhard; *Didaktik för lärare*, HLS Förlag, Södertälje 2002
- Aronsson, Peter; *Historiebruk –Att använda det förflutna*, Studentlitteratur, Malmö 2009
- Blomdahl, Eva; *Teknik i skolan*, HLS Förlag, Göteborg 2007
- Brügge, Britta, Glantz, Matz, Sandell, Klas; *Friluftslivets pedagogik*, Liber, Stockholm 2011
- Carlgren, Ingrid, Marton, Ference; *Lärare av imorgon*, Lärarförbundet, Stockholm 2005
- Carlsson, Ulla; *Children and youth in the digital media culture*, Nordicom, Göteborg 2010
- Claesson, Silwa, *Spår av teorier i praktiken*, Studentlitteratur, Danmark 2007
- Dahlgren, Lars Owe, Sjölander, Sverre, Strid, Jan Paul, Szczepanski, Anders; *Utomhuspedagogik som kunskapskälla*, Studentlitteratur, Polen 2008
- Dahlgren, Lars Owe, Szczepanski, Anders; *Utomhuspedagogik- Boklig bildning och sinnlig erfarenhet*, Linköpings universitet, Linköping 1997
- Dahlgren, Peter; *Internet, medier och kommunikation*, Studentlitteratur, Lund 2006
- Egidius, Henry; *Pedagogik för 2000-talet*, Natur och Kultur, Stockholm 2002
- Ericsson, Hans-Olof, Johansson, Per, Görän, Larsson, Hans Albin; *Historiedidaktiska perspektiv*, Jönköping University Press, Jönköping 2005
- Esaiasson, Peter, Oscarsson, Henrik, Giljam, Mikael, Wägnerud, Lena; *Metodpraktikan*, Norstedts Juridik AB, Vällingby 2006
- Finndahl, Olle, *Svenskarna och Internet 2011*, Danagårds LiTHO, Ödeshög, 2011
- Florén, Anders, Hjartarson, Stefan; *Objektivitet och historiesyn*, Lärarhögskolan i Uppsala, Uppsala 1980
- Folke-Fichtelius, Maria; *Lärande och IT*, Carlssons, Stockholm 2009
- Ginner, Thomas, Mattsson, Gunilla; *Teknik i skolan*, Studentlitteratur, Lund 2000
- Hermansson Adler, Magnus; *Historieundervisningens byggstenar*, Liber, Stockholm 2009
- Herskin, Bjarne; *IT-undervisning*, Studentlitteratur, Lund 2001
- Hansson, Thomas; *Didaktik för yrkeslärare*, Studentlitteratur, Studentlitteratur, Lund, 2009
- Holmberg, Sören, Weibull, Lennart; *Det nya Sverige*, Grafikerna Livréna, Kungälv 2007
- Illeris, Knud; *Lärande*, Studentlitteratur, Roskilde 2010

Inglis, Alistair, Ling, Peter, Joosten, Vera; *Delivering Digitally: Managing the Transition to the Knowledge Media*, Kogan Page, Great Britain 1999

Jedeskog, Gunilla; *Datorn som pedagogiskt hjälpmedel*, Studentlitteratur, Lund 1997

Jedeskog, Gunilla; *Ny i kl@ssen*, Ekelunds förlag AB, Värnamo 2000

Karlsruhn, Thomas; *TEKNIK RETORIK KRITIK*, Carlssons, Stockholm 2009

Karlsson, Klas-Göran, Zander, Ulf; *Historien är nu- En introduktion till historiedidaktiken*, Studentlitteratur, Lund 2010

Karlsson, Maria; *IKT i lärarutbildningen- Ett sociokulturellt perspektiv på grundskolläroverstudenters uppfattningar om sitt IKT-lärande under utbildningstiden*, Tryckeri AB Småland, Jönköping, 2001

Köster, Therese, Stridbeck, Ulrika, De Vries, Tove; *Medieutveckling 2011*, Elanders Sverige, Mölnlycke 2011

Larsson, Göran; *Från klassrum till Cyberspace*, Studentlitteratur, Lund 2008

Lundegård, Iann, Wickman, Per-Olof, Wohlin, Ammi; *Utomhuspedagogik*, Studentlitteratur, Lund 2004

Lundgren, Svingby, Wallin; *Läroplaner och läromedel*, AVEBE-industrierna, Stockholm 1982

MacKenzie, Donald, Wajcman, Judy; *The social shaping of technology*, Open University Press, Great Britain 2002

Myndigheten för skolutveckling; *Digitala Lärresurser- Möjligheter och utmaningar för skolan*, Elanders Tofters AB, Östervåla 2007

Nyström, Hanna, Nygren, Ingrid; *Historien bakom mig*, Högskolan i Borås, Borås 2008

Olson, Kristin, Boreson, Cecilia; *Medieresor - Om medier för pedagoger*, UR, Kristianstad 2004

Säljö, Roger; *Lärande i praktiken*, Prisma, Smedjebacken 2003

Säljö, Roger, Linderöth, Jonas; *Utm@ningar och e-frestelser, it och skolans lärkultur*, Prisma, Stockholm 2002

Tiller, Tom; *Det didaktiska mötet*, Studentlitteratur, Lund, 2003

Tosh, John; *Historisk teori och metod*, Studentlitteratur, Malmö 2009

Von Feilitzen, Cecilia, Carlsson, Ulla; *Children and Media*, Nordicom, Göteborg 1999

Wallén, Göran; *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, Studentlitteratur, Lund, 1996

Artiklar

Sjöström, Mia; *Mobilen bra verktyg utomhus*, Svenska Dagbladet, 2011-11-24

Sydsvenskan; *Lärare lär sig om pedagogik ute*, Sydsvenskan, 2011-09-29

Digitala källor

<http://www.multimedia.skolverket.se/Information/> 2011-11-18

<http://www.apple.com/se/education/ipad/> 2011-11-11

<http://skolverket.se/amnesplaner/historia> 2011-11-11

<http://laromedelswebbar.se/> (Gleerups) 2011-11-11

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1650&artikel=4139103> 2011-11-18

Intervjuer

Sjöfartsmuseet,	2011-11-17
Universeum,	2011-11-14
Stadsmuseet,	2011-11-17
Natur och kultur,	2011-11-18
Liber,	2011-11-15
Göteborg & CO,	2011-11-17